

Jednota zákona

Co bylo přibito na kříž?

R. K. McGregor Wright

Překlad: Pavel Škoda

R. K. McGregor Wright, PhD má svůj doktorát z oboru historické teologie. V současné době píše a učí na Aquila and Priscilla Study Center. Je autorem knihy No Place For Sovereignty (IVP, 1996).

Zdroj: Proclamation!, 2005/July-August http://lifeassuranceministries.org/Proclamation2005_JulAug.pdf

Příležitost

Mezi křesťany zakládajícími svojí víru na Písmu můžeme nalézt několik různých pochopení statutu toho, co nazývají „Boží zákon“, „Desatero přikázání“ či „pravidlo života věřícího člověka“. Někteří křesťané argumentují, že tyto myšlenky vyjadřují sjednocující vztah mezi zákonem a evangeliem, mezi starou a novou smlouvou.

V několika posledních letech jsem se setkal s **antinomiány**, kteří učí, že křesťané nejsou pod žádným zákonem, protože je od zákona „osvobodil“ kříž. Tato idea se stala součástí mentality tzv. „laciné milosti“, která zřejmě zcela ignoruje otázku svatosti. Setkal jsem se také s **postmileniálními rekonstrukcionisty**, kteří mi říkali, že Mojžíšův zákon je, až na ceremoniální zákon, které naplnil Kristus, stále plně v platnosti a to v každém detailu. Tito lidé tvrdí, že „království“ je již nyní zde“ a že „musíme dobít svět pro Ježíše tím, že skrze aplikování a vynucování standardů Božího zákona obnovíme naši civilizaci a kulturu“ (tím myslí uplatňovat Mojžíšův systém minus ceremoniální zákon). Jiní, kteří zachovávají sobotu (jako například **Adventisté sedmého dne a Baptisté sedmého dne**), tvrdí, že morální zákon (tím myslí celé Desatero z Exodu 20 plus malý výběr přikázání ze zbytku Mojžíšova zákona) je aplikovatelný i dnes pro každého křesťana. Další, jako například **Presbyteriáni**, kteří zachovávají neděli (kterou nazývají křesťanskou sobotou) stále tvrdí, že „morální zákon“ je cosi věčného a je třeba ho odlišit od „civilních zákonů“, které se naopak vztahují pouze na židovský stát a nejsou proto aplikovatelné na křesťanství. A dále ho samozřejmě vnímají odlišný i od „ceremoniálního zákona“, který byl naplněn Kristem. Také jsem objevil, že spisy **Puritánů** mluví o „trojím použití zákona“, což znamená, že zákon je nejen pedagogem, který nás vede ke Kristu a ukazuje nám náš hřích, ale také poskytuje prostředek k posvěcení a tím plní funkci pravidla pro život věřícího člověka.

Toto v žádném případě není kompletní výčet možností, které jsou dnes k dispozici, avšak již tyto uvedené příklady jsou všechny navzájem nekompatibilní (neslučitelné). Některé definice jsou v pořádku, ale další kategorie potřebují vysvětlení či objasnění. A dále, ať je to sebevíce znepokojivé, je třeba určit, zda naši diskuzi neovládají jisté, ne zcela korektní, předpoklady a axiomy.

Zmíníme také příbuzná témata, jakými jsou smluvní teologie a sobotářství, avšak naším hlavním cílem bude co nejpřesněji určit, jaký status má „zákon“ pro věřícího člověka dnes.

Definice: co znamená „zákon“?

Výraz „zákon“ (Tóra) znamená ve Starém zákoně řadu věcí. Primárně se tak označuje množství zákonů Mojžíšovy smlouvy, které jsou buď nahlíženy samostatně, nebo jsou vnímány jako celek. Je to také vhodné synonymum pro prvních pět knih Mojžíšových nazývaných Pentateuch. A dále je to obecný termín, kterým se označuje samotná stará smlouva, která definuje život Božího lidu a ustanovuje ho jako národ. Zdá se také, že v mnoha pasážích je výraz „zákon“ synonymem pro Boží Slovo jako celek (hebr. *dabar*) a v hrubých rysech koresponduje i s ideou zjevené Boží moudrosti (*sofia*) či je ve významu Logosu, tedy Boží myslí zjevené lidstvu (*logos* jako zákon či *nomos*). Všechny uvedené ideje a způsoby použití se také objevují v Novém zákoně (či smlouvě), protože byly v judaismu prvního století součástí obecného myšlení týkajícího se zákona.

V době Ježíše rozvinul Judaismus koncept tradice, na níž se nahlíželo jako na živoucí hlas rabínů předávaný od nejstarších časů. Aplikace zákonů staré smlouvy nebyla vždy zcela zřejmá, a tak židé založili tradici a vyměnili zdravý rozum za „vybudování plotu kolem zákona“ s cílem definovat jeho limity a možnosti. Například ne vždy stačilo znát, že se v sobotu nesmí pracovat, protože je zde otázka, co vše lze považovat za práci. Je prací zvednutí nože, který spadl na zem při jídle? Je prací vymílání zrn v ruce při chůzi v obilném poli, protože to lze považovat za sklizeň? Rabíni tvrdili, že v prvním případě se o práci nejedná, avšak ve druhém ano. Zachránit v sobotu ovci, která spadla do studně, bylo omluvitelné, ale uzdravující činnost lékaře v tento den již ne, protože to bylo vnímáno jako práce (viz Mt 12).

Veškerý legalismus (tj. etická schémata, která učí spasení či posvěcení skrze zákon) nutně vede k vytvoření „Talmudu“, tedy systému tradic, který vysvětluje, jak jednotlivé zákony správně aplikovat. Židovské tradice, které byly nakonec zachyceny jako psaný Talmud, detailně rozvíjely možné odpovědi na takové typy otázek a zaznamenávaly argumenty hlavních škol slavných rabínů, jakými byli například Šammai, Hillel či Gamaliel, aby ukázaly, na jakých etických principech by měl člověk bezpečně rozlišovat mezi rozdílnými výklady.

Jedním ze základních zdrojů konfliktu mezi Ježíšem a tehdejšími židovskými vůdci byla otázka po správnosti těchto tradičních výkladů. Nebyl zde žádný rozpor mezi Ježíšem a rabíny v otázce, které knihy patří do kánonu či vzhledem k závaznému charakteru Božího psaného zákona. Problém však byl v tom, že židé považovali svoji svatou tradici za stejně závaznou, jako byl sám Mojžíšův zákon. Ve skutečnosti byla tato ústní tradice považována za autoritativní interpretaci, bez níž by „pravý význam“ celého Starého zákona zůstal nedosažitelný. **Farizeové učili, že tato tradice byla „světlem světa“, v němž je třeba zákon číst. Přirozeně, když Ježíš tvrdil, že On je Světlem světa, okamžitě tomu rozuměli tak, že vznáší nárok na autoritativní výklad Božího zákona nezávisle na rabínské tradici.** Toto tvrzení bylo jedním z několika, které efektivně vedli ke zpečetění Kristova osudu.

Trojí dělení zákona

Tradiční diskuze o zákonu rozděluje všechny specifické zákony do tří skupin: morální, civilní a ceremoniální. Ačkoli má tato trojí klasifikace své kořeny v exegezích raného středověku, zůstává stále integrální součástí probíhající diskuze o teologickém významu Desatera přikázání a katechetického vyučování. Lze jen těžko popřít, že se v Mojžíšově systému skutečně tyto tři rozdílné kategorie zákonů nacházejí. „Nebudeš mít jiných Bohů přede mnou“ je jednoznačně morálním přikázáním, přinášení velikonoční oběti je ceremoniální a zákon týkající se dědictví, který činí dcery a syny v této věci rovnoprávnými, je civilním zákonem.

Morální zákon byl brzy stavěn na roveň Desateru přikázání, které přinesl Mojžíš z hory Sinaj. Předpokládalo se, že jsou odlišné od ostatních zákonů, protože je zapsal Bůh svým prstem na kamenné desky, protože byly vnímány jako principiální shrnutí celého zákona a protože přímo zjevují charakter samotného Boha. Argumentovalo se například, že týdenní sobota čtvrtého přikázání je nějakým způsobem vlastní Božímu charakteru, protože tento sobotní odpočinek sahá zpět až k samotnému stvoření, kdy Bůh sedmý den „odpočinul“. Ostatní soboty Mojžíšova systému, jako například 49-letý cyklus milostivého léta, pak byly považovány za určené a normativní; Bůh sám neodpočíval celý rok každých 49 let, ale židům to bylo nařízeno.

Desatero přikázání bylo také dále děleno na první desku zahrnující první čtyři přikázání podmiňující naši lásku k Bohu a na druhou desku obsahující zákony pět až deset, které definují náš vztah lásky k bližnímu. Tímto způsobem Desatero přikázání definovalo dvě největší přikázání, milovat Boha a milovat své bližní.

Toto dělení Desatera přikázání pouze dále posílilo myšlenku, že reprezentuje morální charakter Boha více, než jak to činí ostatní části zákona. Tento dojem byl z části odvozen z podstaty „první desky“ a zčásti z tradičního nerozpoznání vztahu Desatera se všemi ostatními přikázáními. A dále toto rozdělení posílilo názor, že sobotní odpočinek čtvrtého přikázání je nějakým způsobem „morálním“ zákonem. Pokud je položena otázka, proč není princip smíření skrze oběť také tak vlastní božské podstatě, jako jiné morální principy v Mojžíšově zákoně, obvyklou odpovědí bývá, že „ceremoniální zákony“ byly naplněny smrtí Mesiáše. Avšak stejné texty, které dokazují toto naplnění, dokazují zároveň i naplnění Desatera přikázání chápaného jako „morální zákon“.

Jistá svévolnost takového schématu klasifikace může být vyjádřena například takovýmito otázkami: Proč je sobotní zákon „morálním“ zákonem, ale zákony milostivého léta jsou pouze zákony ceremoniálními či

civilním? Nejsou snad také součástí sobot Mojžíšova systému? Proč by si měl kdokoli myslet, že původní sobota byla v prvé řadě „morálním“ zákonem?

Dnes z archeologie víme, že obě Mojžíšovy desky nebyly dvěma částmi zákona, ale jeho dvěma kopiemi, kdy každá deska obsahovala celé Desatero přikázání. Mojžíšova smlouva byla utvářena podle vzoru smluv vítězných vladařů s vazaly známých s blízkého východu té doby. Tyto smlouvy obsahovaly stejné hlavní části, jaké obsahoval i Mojžíšův zákon a zahrnovaly: úvodní vyjádření o nenásilné svrchovanosti vládnoucího panovníka a jeho bohů a sadu zákonů určujících pravidla pro život lidí. Pak přišly na řadu seznamy zlořečení a požehnaní, které měly následovat v případě poslušného podvolení se či rebelie. Když dobyvatel či král uzavřel s jiným městským státem smlouvu, byly vytvořeny dvě identické kopie takové smlouvy. Jedna byla umístěna v archívu chrámu vládnoucí strany a druhá v chrámu strany podrobené. Často byl také souhrn obsahu smlouvy vyryt na stělu či kamenný monument, a vztyčen v přítomnosti podrobených bohů v chrámovém prostoru, aby si jeho obsah mohl každý přečíst. V případě vydání Božího zákona jeho lidu, byly obě kopie umístěny ve schráně ve stánku (dvojitý svědek Dt 19,15) spolu s nádobou many, která připomínala Boží starostlivost a ochranu pro jeho lid, a s Áronovou holí, která vykvetla, a tak ukazovala na Boží právo soudit skrze jmenované proroky a kněze. Tato svědectví k hříchům lidí byla uložena ve schráně nacházející se pod slitovnicí. Prakticky tak zde byli zastoupeni čtyři svědkové, tj. dvakrát více, než bylo nezbytné minimum. Ve skutečnosti neexistuje žádný podklad k tomu, abychom mohli předpokládat, že první z Mojžíšových desek odpovídala tradičnímu předpokladu o lidské povinnosti vůči Bohu a druhá že reprezentovala povinnosti člověka k člověku.

Opisovači pak postupně rozmnožili počet kopií zákona v jeho celistvosti na pergamentu a kněží jej četli lidem; král měl vždy jednu vlastní kopii. Boží vladařská smlouva nebyla uzavřena s podrobenými cizími subjekty, ale s Jeho vlastním lidem. Jeho zákonem byl celý text, kde Desatero přikázání tvořilo pouze „úvodní odstavec“. Židé proto termínem „zákon“ oprávněně odkazují na Pentateuch jako celek.

Můžeme se dále ptát, proč je nějaký konkrétní zákon spíše ceremoniální než morální nebo civilní spíše než ceremoniální? Můžeme rozumě tvrdit, že Dt 6,5, kde se hovoří o lásce k Bohu, je morálním zákonem, ale následující verše 7-9 o vyučování dětí zákonu jsou zákonem jiného typu (tj. nejedná se o morální zákon)? Jedná se tedy o zákon civilní či ceremoniální? Proč by se nemohlo jednat o všechny tři zároveň? Ale pokud jsou zde atributy všech tří typů zákonů zároveň, pak je stejná situace i v případě týdenní soboty. Taková analýza však vnáší zmatek do tradičního klasifikačního schématu. Mnoho z více než 600 zákonů Pentateuchu však tuto tradiční klasifikaci popírá. Tento samotný fakt ukazuje, že tradiční trojité dělení zákonce je pouze hrubým vodítkem a nikoli vnitřní vlastností zákona samotného. Žádné takové dělení v textu Starého zákona nenacházíme. Jsou zde však tucty výskytů výrazu *Tóra* v jednotném čísle odkazujících na zákon jako celek, což nezbytně vede k závěru, že pisatelé Starého zákona vnímali zákon jako smluvní jednotu. Zdá se, že další tucty kontextů potvrzují toto chápání.

Skutečnou motivací pro trojí klasifikaci zákona je učení Nového zákona o tom, že zákon byl naplněn v Kristu. Toto učení však představuje problém pro ty, kteří věří, že morální zákon naplněn nebyl a že je stále platný pro každého a v každé době a že Kristus naplnil pouze zákon ceremoniální. Pokud však Kristus naplnil celý zákon, neznamená to, že na kříži bylo naplněno i Desatero přikázání? Nikdo netvrdí, že by křesťané měli každý den obětovat beránka. Jak je to však se čtvrtým přikázáním? Jedná se o morální přikázání namísto ceremoniálního jen proto, že je umístěno v Desateru?

Jinými slovy, záměrem tradičního trojitého dělení zákona je podpora názoru, že Kristovým vykupitelným dílem byla naplněna pouze část zákona. Zbytek zůstává v platnosti, abychom podle něj žili. Podle této teorie je Desatero přikázání „pravidlem života vedoucím k posvěcování věřícího člověka“. Takto Puritáni definují „třetí použití zákona“, kterému předchází dvě funkce: 1) ukázat nám, co je hřích a 2) vést nás ke Kristu. Bible však žádný takový odkaz na třetí funkci zákona neobsahuje.

Tradiční trojí dělení zákona také dláždí cestu všem druhům legalismů, od relativně neškodné myšlenky, že neděle je „křesťanskou sobotou“ (pro toto tvrzení neexistuje v Novém zákoně žádný důkaz), k více vyhraněné pozici Církve adventistů sedmého dne (či Baptistů sedmého dne), kteří tvrdí, že pokud je sobota částí Božího věčného morálního charakteru, nemůže být nikdy zrušena a musí se proto jednat o jediný správný den pro bohoslužbu. Z historického hlediska učení adventistů tento postoj dále posílilo tím, že identifikovali zachovávání neděle jako „znamení šelmy“. I přesto, že mnozí tvrdí, že tuto myšlenku již nadále neakceptují, zůstává přesto stále součástí oficiálního učení. Polemika ze strany adventistů zcela správně ukazuje na skutečnost, že v Novém zákoně nenacházíme nic, co by vedlo k závěru, že Bůh změnil sobotu na neděli, a dále také na fakt, že tato změna je založena pouze na církevní tradici a byla potvrzena římským

papežem o několik století později. Zdá se tedy, že není sporu o tom, že pokud je pro nás stále závazné Desatero přikázání a pokud Bůh nikdy neustanovil změnu ze soboty na neděli, měli bychom jednoznačně stále zachovávat sobotu, protože Písmo jinou „sobotu“ nezná. Věříme v *sola scriptura* nebo ne?

Mým závěrem je, že protestantské „sobotářství“ není vlastně vůbec žádným skutečným zachováním soboty. Jedná se pouze o nedělní bohoslužby, na které je nahlíženo jako na „křesťanskou sobotu“. Zastávám názor, že tradiční trojí dělení Mojžíšova zákona vede nutně k pozici, jakou zastávají adventisté sedmého dne.

Vše stojí na předpokladech

Existuje jistá metoda kritiky jiného názoru, který má na své straně zdánlivě jak „fakta“ tak „logiku“. Vše co potřebujeme, abychom obecně „zničili“ nějakou teorii, je zpochybnit její východiska či předpoklady. **Pokud jsou předpoklady chybné, je chybný celý systém a také jsou podezřelé i všechny závěry, které jsou na něm vystavěny.** Nepomůže zde více faktů ani více logiky, protože předpoklady ovládají argumenty stejným způsobem, jako mezinárodní pravidla šachu rozhodují o tom, zda je daný tah možný.

Nejprve je však třeba vzít v úvahu následující skutečnost. Když teologové reformačního směru formulovali Westminsterské vyznání víry, v němž se říká, že „pravý a plný smysl Písma... není vícenásobný, ale jediný“ (1:9), pak to znamenalo, že se zřekli středověké teorie o tom, že každý text Písma má tři nebo čtyři „významy“.

„Čtverý význam“ Písma

V období středověku se Bible obvykle vykládala čtyřmi způsoby. Každému slovu, učení, frázi, každému příběhu a podobenství byly přisouzeny čtyři významy. V podstatě všechny exegeze a kázání pokládaly textu čtyři otázky:

- 1) Jaký má text gramaticko-historický význam? V tomto prvním a nejvíce zřejmém významu například slovo Jeruzalém znamená město stejného jména v Palestině.
- 2) Druhá otázka se ptala na alegorický či duchovní význam. Alegorie byla technika zastánců rozvoje. Použitím metafor a podobností mohli tvrdit, že se za doslovným významem textu skrývá více „duchovní“ obsah, o němž se předpokládalo, že je skrytý a přístupný pouze vzdělaným čtenářům. Tato technika výkladu umožňovala vznik nekonečných spekulací odvozených povětšinou ze svaté tradice. Slovo Jeruzalém z našeho příkladu tak v tomto typu výkladu obvykle znamenalo katolickou církev.
- 3) Třetí otázka se ptá na analogický či morální význam. Tento názor se pokoušel nejen osvětlit, co text a jeho kontext znamenaly v době svého vzniku, ale také hledal spojení s morálním životem Božího lidu a každého posluchače. Dnes bychom to nazvali „nalézání praktické aplikace“ textu. Předpokladem, který stojí za takovouto analýzou, je, že celé Boží slovo bez výjimky ukrývá v každém textu „zprávu pro současnost“. Puritáni ve svých detailních kázáních a komentářích neponechali jediný text, aniž by z něj vyvodili řadu užití či morálních aplikací pro své posluchače.

Jeruzalém byl v tomto případě chápán jak morální postoj spasené duše, která roste v milosti a vzdoruje světu, tělu a ďáblu. Tento smysl reflektuje například John Bunyan, když mluví o obléhaném „městě lidské duše“ v jeho alegorickém příběhu Svaté války.

- 4) A nakonec mnozí (v žádném případě však ne všichni) středověcí vykladači usilovali o nalezení čtvrtého tzv. anagogického významu. Toto divné slovo pochází z řečtiny a znamená „jít vzhůru“. Tento čtvrtý význam textu má tedy údajně povzbudit a přivést čtenáře výše k Bohu a nakonec je dovést až do nebe samotného. Jeruzalém v tomto významu znamená nebesa.

Problém s uvedenými čtyřmi „významy“ spočívá v jejich naprosté svévolnosti. Například alegorický význam není nic jiného než deklarování, že X ve skutečnosti znamená Y, ať již to pisatel textu měl na mysli či nikoli. Pro tato středověká tvrzení existuje pět základních důvodů:

- 1) Je zde nevyřčený (a nelogický) předpoklad, že symbolická podobnost mezi znameními „skutečně“ znamená identitu a tak je identifikován skutečný význam.
- 2) Mylná představa „identity“ je pak kombinována s volným používáním skutečných souvislostí biblické symboliky jako je typologie, v níž, například, velikonoční beránek typologicky reprezentuje (a ukazuje na) smrt Ježíše.
- 3) Dále středověcí učenci se svými posluchači manipulovali učením, že doslovný smysl textu je jaksi tělesný a proto nedostatečný k naplnění potřeb Božího lidu. Proto je třeba nalézat také „duchovní“ význam.
- 4) Ranní církevní otcové poprvé objevili užitečnost alegorie v dílech sekulárních filosofů, zejména stoiků. Použitím alegorie mohl například člověk nalézt v Homérových mýtech plno duchovních významů a zdánlivě tak z Homéra učinit filosofa.
- 5) Posledním důvodem pro přijetí mnohonásobného libovolně zvoleného významu v textech Písma je, že kněží a komentátoři používali tuto katolickou metodu interpretace Bible po celých dlouhých čtrnáct století středověku. Důsledkem bylo, že svatá tradice učinila čtverý význam standardem.

Tato metoda svévolné interpretace je sebe-ospravedlňující. Svatá tradice byla vystavěna na této metodě exegeze, a kde se tato tradice používá, stává se důkazem i pouhá ilustrace. Kdokoli byl dostatečně svobodomyšlný, aby popřel tento předpoklad, byl vnímán jako tělesný člověk, který bere věci pouze doslovně a je v podstatě heretikem.

I přes zřejmé problémy (z nichž je naprostá svévolnost ve výkladu nezávažnější) posílila alegorická metoda výkladu Písma výrazně názor, že sobota byla změněna na neděli a že výraz „sobota“ (*šabbat*) ve skutečnosti znamená nejen:

- 1) původní, doslovnou sobotu sedmého dne, ale také
- 2) duchovní sobotu, za kterou je považována díky alegorickému výkladu neděle,
- 3) odpočinek duše v Kristu, morální odpočinek posvěcení jak rosteme v milosti, a nakonec také
- 4) anagogický odpočinek v samotném nebi.

Je zbytečné říkat, že texty jako Žd 4,9 „A tak zůstává sobotní odpočinutí Božímu lidu“ mohou být použity k potvrzení kteréhokoliv s uvedených „významů“. Připomeňme si, že v katolickém myšlení je účelem Bible potvrdit a ilustrovat svatou tradici a nikoli být zdrojem učení samotného. Bibli nelze rozumět samotné, ale pouze pokud je součástí svaté tradice, která zahrnuje i přisouzení čtverému významu každému jejímu textu. Mělo by nyní být každému zřejmé, že se jedná o argumentaci v kruhu.

Tento druh interpretace založené na tradici činí snadným přijetí výkladu, že pro skutečně duchovního člověka sobota ve skutečnosti znamená neděle. Skrze alegorii je možné, aby každý verš učil v podstatě cokoli, aniž by pro takový závěr existovala přímá biblická podpora.

Nyní je třeba zodpovědět otázku, co vlastně bylo „přibito na kříž“, když Ježíš zemřel? Tato fráze se vyskytuje v Kol 2,14.

Ježíš, inkarnovaná Tóra

Vyjádření „inkarnovaná Tóra“ v podstatě vnáší ideu vtěleného (inkarnovaného) slova (Logos) do odpovídajícího hebrejského výrazu. Tóra byla verbálním zjevením Boží mysli, z níž bylo oněch více než 600 jednotlivých přikázání Tóry pouhým zlomkem. Ježíš je vtělením plnosti Božích záměrů ne pouze ve své osobě, ale také pro celý svět, aby v něm nastolil své království v plném rozsahu. Vše, co Adam po svém pádu ztratil, Ježíš znovu vykupitelně získal pro svůj lid. On byl druhým Adamem, obrazem Božím *par excellence*. Ježíš jako Mesiáš se stal vším, čím mohl být Adam, kdyby nebyl padl. A tak jako spolu s Adamem padl i celý přirozený svět, tak také bude tento svět obnoven s příchodem Kristova království.

Řečeno slovy Isaaca Wattse z jeho slavného hymnu „Radost světu“ (Joy to the World): „drama vykoupení dalece přesáhne kletbu, která byla na počátku“.

Když šel Ježíš na kříž, nesl s sebou dokonale naplněnou Tóru. Jeho život byl dokonalým vyjádřením toho, čím byla Tóra ve svém nejnítěrnějším smyslu. Jako stvořitel soboty byl Pánem nad sobotou, ale jako druhý Adam plně zachoval Boží zákon, jak ho četl ze stránek Mojžíšových knih. Byl jediným člověkem v celé historii, který mohl z očí do očí a zpřímá říci farizeům: „Kdo z vás mne obviní z hříchu?“ !

V Ř 12,1.2 nacházíme výzvu, v níž Pavel vysvětluje, co je to pravá bohoslužba: přinášet sami sebe Bohu jako "živou oběť". To je způsob, jak máme chodit po cestě "nového života", který započal křtem (Ř 6,3.4). Přinášet svá těla, znamená přinášet celé já, protože v nové smlouvě jsou naše vlastní těla příbytkem Ducha Svatého (1 Kor 6,19) a dohromady jsem pak my, protože v nás přebývá Duch Boží, chrámem, v němž Bůh přebývá (doslova "stanuje") zde na zemi (2 Kor 3,16.17). Přinášením svých těl vyjadřujeme podrobení se Duchu Ježíše, který pak skrze nás činí "dobré skutky, které nám Bůh připravil" (Ef 2,8-10). **Toto podrobení našich těl Duchu Svatému je něco jiného než přijetí schopnosti zachovávat zákon.** Spíše se jedná o zakoušení vzkříšeného Krista, který v nás přebývá skrze svého Ducha - živoucí zákon - a tak nám dává samotnou Kristovu mysl (1 Kor 2,9-16) a tak jsme "proměňováni obnovou své (naší) mysli". Když se plně odevzdáme Ježíši, stávají se naše těla obětí chvály, jak Duch svatý činí Boží dílo v nás a skrze nás. Nejsme již více závislí na vnějším zákonu ani na něj nemusíme odpovídat; v každý okamžik odpovídáme přímo samotnému Autorovi zákona, který v nás přebývá. Reformovaná teologie tento proces nazývá *posvěcením* či "růstem v milosti" (2 Pe 3,18).

Jde o to, že nabízíme své tělo Bohu, aby v něm mohl přebývat a vyjadřovat skrze něj svůj věčný záměr (Fil 2,13) stejně tak, jako On žil a vyjadřoval svůj věčný záměr skrze tělo Krista: "... dal jsi mi tělo ... abych konal, Bože, tvou vůli" (Žd 10,5-7). Tento verš není originální v Novém zákoně, ale jedná se o midraš či komentář k Ž 40,6-8. Jinými slovy, Ježíš židů byl inkarnovaná Tóra.

Proto, když hřeby pronikly skrze jeho bezhříšné ruce, byla celá naplněná Tóra, tj. Boží zákon ve své kompletnosti, "přibita na kříž" (Kol 2,14.15). Někteří se pokouší argumentovat proti Pavlovu výroku, kde říká, že "rukou psaný záznam, který svými ustanoveními svědčil proti nám" (Kol 2,14 ČSP) byl přibit na kříž, tak tím údajně mínil pouze stovky civilních a ceremoniálních zákonů Pentateuchu a nikoli "morální zákon", Desatero přikázání. Avšak slovo pro "ustanovení" je běžné řecké slovo (*dogmata*) obvykle popisující autoritativní prohlášení panovníka vyhláshujícího svůj zákon lidu (Lk 2,1) a výraz "rukou psaný" (*cheirografon*) odkazuje jednoznačně na Boží sepsání Desatera přikázání na kamenné desky svým vlastním "prstem" (Ex 31,18; 32,15.16; Dt 9,10 aj.)

Koloským 2. kapitola poskytuje jeden z nejzřetelnějších důkazů, že celý zákon tvoří nedělitelnou jednotu. Poté, co Pavel prohlásí, že zákon byl přibit na kříž (v. 14), pokračuje a vyjmenovává konkrétní zákony Mojžíšovy smlouvy, které již nejsou pro křesťany závazné (v.16). Patří sem zákony týkající se "jídla a pití", "svatých dnů", "novoluní" a "sobot". V tomto svém upřesnění Pavel zmiňuje nejen zákony týkající se jídla, které jsou obvykle považovány za součást "ceremoniálních" zákonů, ale také svátky v typickém pořadí "roční" (svaté dny), "měsíční" (novoluní) a "týdenní" (soboty). Říká tedy, že pouhým stínem Krista (Kol 2,17) byly nejen židovské svátky, ale také týdenní soboty. Jinými slovy sobota, často považovaná za morální zákon kvůli tomu, že je zmíněna v desateru, byla spolu se zákony, které se běžně označují jako "ceremoniální", přibita na kříž.

Ježíš také vnímal zákon jako jednotu. Nejen že tvrdil, že porušením "jediného z těchto nejmenších přikázání" znamená porušit všechno (Mt 5,18-20 srov. Jak 2,10), ale také hlásal, že všechna existující přikázání závisí na dvou "největších" - miluj Boha a miluj bližního (Mt 22,40). Nic z toho nedává smysl, pokud celý zákon není morální jednotou. Tento argument nezávisí na tom, že některé zákony jsou více "civilní" než "morální". Zahnut je celý zákon.

Jediný možným pravdivým závěrem tedy je, že na kříž byl "přibit" celý zákon v jeho detailní komplexnosti a tím byla zrušena i jeho závaznost pro křesťany a byl nahrazen novou smlouvou.

Pokud byl tedy celý zákon včetně Desatera přikázání zrušen spolu s ukončením staré smlouvy, jakým zákonem je tedy veden život křesťana? Nevede tvrzení o tom, že v Kristu bylo naplněno i Desatero přikázání, k antinomismu?

Zákon nové smlouvy

I když se v Bibli můžeme dočíst o několika smlouvách, kterými byl utvářen vztah mezi Bohem a člověkem v různých obdobích dějin světa, smlouvami, které nejvíce ovlivňují současnou křesťanskou diskuzi, jsou Mojžíšova smlouva (Nový zákon ji nazývá starou smlouvou) a nová smlouva, která ji nahradila skrze Kristovo dílo. List Židům říká, že zákon Mojžíše a Árona byl nahrazen novou smlouvou, jejímž veleknězem je Ježíš podle řádu Melchisedeka (Žd 5,6.10 a argumenty ze 7. kap) o jehož kněžství stará smlouva nic neříká. Kněží podle řádu Árona nemohou pokračovat navěky, protože umírají, ale Ježíšovo kněžství podle řádu Melchisedeka přešlo na Člověka, který "zůstává na věčnost" skrze své vzkříšení. Jedná se tedy o "nezměnitelné kněžství" (*aparabaton*), které již nikdy nebude vloženo na nikoho jiného (Žd 7,24).

O Mojžíšově zákoně je řečeno, že je "slabý", "neužitečný" a neschopný učinit cokoli "dokonalým" či duchovně zralým (Žd 7,18.19). Je pouze "stínem lepší smlouvy". Stará smlouva "není bez vady", je "zastaralá" a "blíží se zániku" (Žd 7,22; 8.5.6.13) **Pokud chce někdo vznést námitku, že toto vše se týká pouze civilních a ceremoniálních zákonů a nevztahuje se na Desatero přikázání, pak stačí pouze připomenout Ex 34,28, kde je o Desateru přikázání vyrytých na kamenné desky řečeno, že jsou to slova smlouvy.** Proto je protimluvem tvrdit, že Desatero přikázání je na jedné straně "shrnutím" celého zákona a vyjadřuje jeho "podstatu", a na straně druhé tvrdit, že když byl zákon naplněn Kristem v jeho osobě a díle, nezahrnuje to Desatero přikázání, protože jsou jaksi "morální" více, než zbytek zákona. Byl to právě jejich morální význam, který byl příčinou, že vedl k odsouzení hříšníků; tato přikázání byla "proti nám a nepřátelská vůči nám" (Kol 2).

Nevyhnutelný důsledek: Pokud je Desatero přikázání samo osobě starou smlouvou, pak se vše, co je napsáno v listu Židům o zrušení staré smlouvy, vztahuje na něj. List Židům proto učí, že Deset přikázání předaných Mojžíšem bylo zrušeno a nahrazeno novou smlouvou.

Zůstává však stále otázka: Jaký zákon, pokud nějaký, vede dnes život křesťana? Pokud se této otázce odmítneme postavit čelem, sklouzneme nevyhnutelně do antinomismu.

Boží zaopatření zákona nové smlouvy

Písmo Nového zákona na tuto otázku odpovídá nejzřetelnějším možným jazykem. Morálním zákonem, který vede život křesťana, jsou "Kristova přikázání", tj. novozákonní učení posla nové smlouvy. V prorocích jsou takoví lidé nové smlouvy identifikováni jako ti, kteří "všichni znají Pána" a mají zákon "zapsaný ve svých srdcích" (Jr 31,33.34). V Novém zákoně je tato vnitřní dynamika nazývaná různými termíny: "obřízka, která nebyla udělána lidskou rukou" (Kol 2,11), "zákon ducha života v Kristu Ježíši" (Ř 8,2), "zákon víry" (Ř 3,27), "královský zákon" (Jk 2,8.12), "moje přikázání" (J 14,15.21; 15,10.12), "slova předpověděná svatými proroky a na příkaz Pána a Spasitele" (2 Pe 3,2), "přikázání Pána" (1 Kor 14,37) a "jeho [Kristova] přikázání" (1 J 2,3.4; 3,22.23.24; 5,2.3; 2 J 6; Zj 14,12). A to vše je jen příklad relevantních veršů.

Zákon nové smlouvy je tedy jednoduše učením Ježíše a apoštolů. Je to zákon zapsaný do srdce Božím svrchovaným činem obnovy. Je to tedy samotný text Nového zákona (nové smlouvy) podporovaný duchovní dynamikou života vzkříšeného Krista ve věřícím člověku. Text Nového zákona nahrazuje Mojžíšův zákon staré smlouvy v její kompletnosti a kdykoli ho věřící člověk čte, svědčí Duch Svatý okamžitě o jeho pravdě a otevírá cestu poslušnosti. **Proto také vše, co je zapsáno ve Starém zákoně a co si Bůh přeje aplikovat dnes na křesťany, musí činit skrze filtr novozákonního učení.** Stále však židovský text "zákonu, proroků a žalmů" (Ježíšův starozákonní kánon) zůstává navždy Božím inspirovaným slovem v každém "písmenku a čárce" (Mt 5,18). **Stará smlouva však již není přímým pravidlem křesťanova života, jako tomu bylo dříve. Tato role je nyní naplněna samotným textem Nového zákona tak, jak je vtisknut do srdce a myslí věřícího člověka skrze Ducha Svatého, který ve věřícím člověku přebývá.**

Skutečnost, že nová smlouva obsahuje mnoho Kristových morálních přikázání, vyvrací obvinění z antinomismu, který jsme zmínili v úvodních odstavcích. **Není pravda, že věřící není zavázán k žádným morálním přikázáním, protože sám Ježíš Pán nás k takovým morálním přikázáním sám vede.** To dává obsah tomu, co jsem z nedostatku jiného vhodnějšího termínu nazval "zákon nové smlouvy". Na druhé straně rekonstrukcionisté, kteří učí, že celý Mojžíšův zákon včetně všech jeho občanských a morálních přikázání ve všech jejich detailech je nejen stále i dnes v platnosti, ale musí být také vynucován křesťanskou vládou na celé populaci ve Spojených státech [rekonstrukcionisté jsou hnutím v USA - pozn. překl.],

nemohou obejít skutečnost, že zákon jako celek byl "přibit na kříž", protože ho cele naplnil Beránek Boží ve své tělesné inkarnaci a životě (Kol 2,9.14). Ježíš jako inkarnovaná Tóra prokázal skrze své vlastní zásluhy spravedlnost, která je pak následně ve své celistvosti připočtena každému věřícímu, pro kterého Kristus zemřel.

Závěr

Výše uvedený argument není žádným způsobem ovlivněn skutečností, že mnoho z učení Starého zákona je nějakým způsobem opakováno či nějak potvrzeno v textech Nového zákona, nebo tím, že současná vláda může při formulování svého právního systému používat jako vodítko a zdroj moudrosti Mojžíšův systém. Podstata spočívá v tom, že zákon Starého zákona včetně Desatera přikázání již není pravidlem života křesťanů. Nemá moc vést člověka k posvěcení dnes a neměl jí ani v minulosti. Proto, stejně tak, jako ostatní Mojžíšovy zákony, není ani týdenní sobota čtvrtého přikázání pro křesťanskou církev závazná. **Návrat k závislosti na těchto zákonech je přímo označen za odpadnutí od víry, jak se píše v listu Židům (a samozřejmě také v listu Galatském). Nepotřebujeme „neúčinný a neužitečný“ zákon Mojžíše (Žd 7,18), protože máme přikázání vzkříšeného Spasitele, s nímž jsme již nyní duchovně spojeni skrze jeho vzkříšený život.**

V Novém zákoně nenacházíme žádný důvod, který by adventistům sedmého dne či komukoliv jinému zakazoval mít bohoslužbu v sobotu, pokud si to přejí, avšak činit z tohoto dne test pravosti společenství nebo symbol spasení či věrnosti Kristu je zcela nebiblické. A dále **odsuzování jiných křesťanů za to, že se k bohoslužbě schází v neděli (nebo v jiný den) je v nejlepším případě nešťastný legalismus a v nejhorším lze takový postoj klasifikovat jako herezi.** Tvrzení, že nedělní bohoslužba je nyní (nebo v budoucnu) „znamením šelmy“ je naprostou absurditou a patří mezi kuriozity eschatologických spekulací, které tak milují ti méně vnímavější historicistní komentátoři knihy Zjevení. Na základě bible samozřejmě pro takové tvrzení neexistuje naprosto žádný podklad.

Dále je zřejmé, že sobotářství těch, kteří tvrdí, že neděli je třeba zahalit do podobných typů omezení, jaká se vztahovala na židovskou sobotu, často sklouzává do legalismu také. **Legalisté obecně ve skutečnosti nikdy nedokáží konzistentně zachovávat ani to, co si sami odsouhlasili. Všichni tak spadají pod odsouzení Nového zákona, který říká „nejsme děti otrokyně, ale ženy svobodné“ (Ga 4,31).** Ti, „kteří spoléhají na skutky zákona, jsou pod kletbou“ (Ga 3,10), protože „zákon nevychází z víry“ (Ga 3,12). Pavel skutečně myslel vážně to, co říkal: „litera zabíjí“ (2 Kor 3,6).

Křesťan by neměl dovolit, aby ho někdo soudil „kvůli sobotám“ jakéhokoli druhu (Kol 2,16.17). Pavel jasně říká, že věřící člověk byl v Kristu osvobozen a nesmí znovu dovolit, aby byl opět spoután „jhem otroctví“ (Ga 5,1).

Ježíš sám se stal naším pravidlem víry a praxe a slova Nového zákona (smlouvy) potvrzují, že je to on, kdo nám vládne. Jako znovuzrozené Boží děti (J 1,12) máme Ducha Svatého, který našemu duchu dosvědčuje, že jsme Boží děti a dědicové (Ř 8,15-17). Toto dědictví znamená, že máme přímlyvce Ducha Svatého (Ř 8,26.27) a mysl Kristovu (1 Kor 2m14-16) jako prostředek vyučování a zmocnění k životu podle Jeho zásad a pobídek namísto vnějšího zákona, který nedává žádnou naději v naší snaze omezit své přirozené impulzy. (Ř 8,3; Kol 2,20-23).

Duch Svatý píše zákon nové smlouvy do našich srdcí. Ježíš naplnil všechny předpisy a požadavky spravedlnosti a nahradil v našich životech zákon.

Poslední slovo by měl dostat apoštol pohanů? „Dodržujete ustanovení pro dny ... Bojím se, aby úsilí, které jsem vám věnoval, nebylo nakonec nadarmo“ (Ga 4,10.11).